

A'

TSASZARI és KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Szent Jakab-Havának (Július-
nak) 24-dik napján, 1792.

Még előbb tündökle, Felséges Királyunk'
fejében a' *Római* Szent Birodalom' ditső
Koronája, mint szinte' közönsé-
gesen kezdették vala beszélni *Béts* Váro-
sában. Nem Júliusnak 16-dikán t. i., hanem
14-diken kenettetett-fel, 's koronáztatott
II. Ferentz, Európai Első Fejedelemmé,
az az, *Római* Tsázzárjá. Az erről való
örvendetes tudósítást, Gróf *Herberstein* Filep
hozta-meg Júliusnak 22-dikén, a' Ts.'s Kir.
Felség' testvér Ötseinek, és Húgainak, kik
most *Schönbrunnban* (Szépkúton) mulatnak.
Szépkútról, dél-utáni két óra tájban bé-

H

lo.

lovaglott a' meg-nevezett Gróf Úr *Béts* Városába, 's meg-járván ennek nevezetesebb úttzait, 31 veres ruhás Posta-legényeknek sipolásaik, és tsergetéseik által adta hírük az idevaló Közönségnek, hogy *Ferentz* — a' kit ő, mint szintén az egész Birodalom is szeret, és tisztel — már Tsászárs.

Ez nap estve, a' *Bétsi* házak közzül, mellyeknek száma közel reá megy ó ezerre, egy Vámos' háza vólt ki-világosítva. — Más nap 11 óra tájban, Te Deum tartatott, nagy pompával, a' Sz. István' Templomában mellyen a' Fő Hertzegek, 's Fő H. Asszonyok is meg-jelentenek, más Méltóságokkal együtt. A' Granatérosság, három izben sütötte-ki puskáit, a' háláadó Istentisztelet alatt; ugyan annyiszor durrogtak a' bástyákra ki-szegzett ágyúk is.

Úgy értettük, hogy a' Tsász. 's Királyi Felség, *Koblentzbe*, (némellyek szerint, *Maintzba*) szándékozott *Frankfurtból* menni, 's ezen hónapnak 22-dikéig ott is maradni, a' *Prussziai* Királlyal, és a' *Frantzia* Királyi Hertzegekkel való beszélgetés végett.

Béts. Még a' hidegebb Keresztyének is gyakran meg-látogatták itt a' napokban a' Szentegyházakat: mivel, olly rekkenő melegek jártak, hogy a' szobában is alig maradhatott az ember, hanem némelly Templomokban szép hives vólt.

Magyar Ország.

Budáról, Júliusnak 18-dikán.

A' Tudományok körül híven, és hasznosan fáradozó Magyar Hazafiakat, ha mi-

mikor tsüggedeztetni találják az ollyatén gondolatok, hogy nints, a' ki számba vegye az ő szives törekedéseiket: tekintsenek Ns *Kovátsits György* Úrra, kinek személlýében örömmel láthatják, mint követi a' jutalom az érdemet. Tudjuk, melly fáradhatatlan ezen Tudós Hazánkfia, a' Magyar Régiségeknek ki-nyomozásokban, 's azoknak a' setétségéből, világosságra, és mintegy újj életre való hozásokban; de, tudjuk-meg azt is, hogy értésekre esvén Primás ő Emin. jának, *Eszterházy Antal* ő Hertzegségének, 's más jó szivü Méltóságoknak, és némelly Ns Vármegyének egy olly nemes iparkodás; szép jutalmakkal kivánták azt elősegíteni. — Hát az első Magyar Mecénás, jó Nádor - Ispányunk; mit tselekedék a' minapában? Önnön indításából 1500 forintot küldé ajándékban *Kovátsits* Úrnak, olly maga ki nyilatkoztatása mellett, hogy ő Kir. Fő Hsége' szemei előtt igen kedves a' nagy szorgalmatosságú Irónak munkálkodása, 's ezután jó akarattyárol is tellyes bizodalmat nyújta annak.

Sáros - Patakról, Júliusnak 12-dik napján.

A' Reformátusok' itt lévő Kollégyiomának közönséges Exámenje (Visgáltatása), tegnap végződött. Tartott három napokig. Közel három százig való Uraság gyülekezeti vala öfzve ezen Exámenre, nem tsak a' közel való környékekből, hanem még a' Dunán 's Tiszán túl való kerületekből, 's még *Erdélyből* is. Ki nem lehet mondani, melly nagy serkentésére van az, az Ifjúságnak,

H 2

nak,

nak, hogy tudományi próbáit; olly számos Uraságok előtt teheti, kik között Szüléit, Atyafiait, vagy Jóltévőit van szerentséje szemlélni. Az Ifjúság' száma, közel reáment e' folyó esztendőben ezer két százra; de most már nagy részént el-özlött: mivel a' Reformátusoknál az úgy nevezett *Kánikulában*, vagy az esztendőnek leg melegebb 's bádgyafzóbb napjain szokott meg-szünni a' tanítás. — A' Kollégyiomnak nagy érd. külső 's belső-Elöljárói, ez alkalmatossággal is tettek olly rendeléseket, mellyek eszközül fognak szolgálni, a' Kollégyiomnak nagyobb virágzására. Meg-határozták ugyan is, hogy a' Kollégyiom' épületének egyik szárnya derekassan meg-építettessék, és némelly Professzor Urak' számára is alkalmatossabb új házak készítettessenek; — bizonyos summát szabtak-ki továbbá esztendőnként, a' Könyvtárnak bővítésére, 's különösen a' Magyar Könyveknek meg-szerzésére; valamint a' Természet-tudományához tartozó eszközöknek szaporítására is; sőt egy ollyatén Mekhanikusnak tartására is rendeltek bizonyos esztendei fizetést, a' ki a' Physicum Instrumentumokra (Természet-tudományához tartozó eszközökre) fog vigyázni. — A' mi pedig még mind ezeknél is nagyobb, el-végezték köz akarrattal, hogy némelly Tudományok, p. o. a' *Physica*, és *Mathesis*, Magyar Nyelven taníttassanak.

Debretzen' tájjáról, Júliusnak 10-dik napján.

„Erre, felette meleg idők járnak. A'

1025,

rozs, nagy részént mindenütt meg-ért. Már csak aratni kellene, ha vólnának aratóink. Más esztendőkből, seregestől jöttek-le erre az időre, a' Hegy-allyáról, az az, *Tokaj, Tallya, 's Patak* vidékéről, és a' Tisza mellől az aratók, 's részébe adtuk ki nekik a' rozst, és a' búzát. Most, mivel nincs arra az életnek: alig lát az ember, ir-magúl is Hegyallyai Embert ezen a' földön. — Így okoskodnak t. i. a' Hegyallyaiak: „Jobb, hogy kapállásra fordítjuk ittthon azt az időt, melyet az oda le való vándorlással kellene el-töltenünk; hiszem egy két napi kapállásunk által is kapunk mi annyit, a' mennyin vehetünk egy köből rozst.“ Már igen arra határozták magokat az al-földi Gazdák, hogy csak kaszáltassák a' rozsokat. Közönségessen nehéz kapni akármiféle munkást, ebben az óltsó időben.“

Miskoltzról érkezett Leveleinkben is, hasonló panaszokat olvasunk. — „Mikor drága vólt az élet (így ír onnan, Jul. 13-dikán egy érdeemes Hazafi), egymást érték nálunk az Aratók; de bezzeg most, hogy nagy az óltsóság, alig mutatják egynehányan magokat: azok is nem akarják egyébképpen aratni a' rozst, hanem harmadában. Láttam némelleyeket, a' kik ötöd részében arattak, 's mindennap pályinkát kivántak. Vagynak közöttök, a' kik úgy rá tartják magokat, hogy már nem is akarnak gyalog járni; hanem szekéren vitetik ki magokat minden reggel az arató helyre. — A' milyen kevés *Miskoltz'* táján a' munkások' száma: Izint'olly nagy más részről a' zshiványoké,

a'

a' kik szörnyű tolvajságokat vísznek véghez. Két ilyen gonosztévő, meg-lát nem régiben négy derék hámos szürke lovat a' legelőn, 's mindjárt szóba ered az Emberrel, a' ki a' lovakkal volt. A' mint a' ló-futtatásról beszéllgetnének, jelentette kívánságát a' két zshivápy, hogy szeretné meg-futtatni a' szürkéket. Diktum faktum tsak fel-kapnak bizök egyszer a' szürkékre, 's úgy el-lódúltak, hogy vakmerőségek' hirénél egyebet nem hagytak magok után.

Az ilyenek, szörnyű, és tsak halálos büntetés által gátolható Istentelenségek;

de még is iszonyúbb gonofság az, mellyet egy Legény-követett-el *Heves Vármegyében*: úgy hogy midőn olvastuk volna azt: olly gondolat is járt elménkben, hogy talán tsak jobb volna azt, irtóztató és botránkoztató volta miá el-halgatni; de mivel tudjuk, hogy az Embert formáló erköltsi tudomány emberi esméreten fundáltatik; ezt pedig úgy szerezhethük magunknak, ha tudjuk, mik történnek az Ember által: ennek meg-gondolásából nem múlathattuk-el közönségessé tenni az említett rettenetes történetet, melly is ebből állott: Eggy iffjú Gazdának szép fiatal, és még tsak esztendő Felesége, a' mint ment volna haza felé a' mezőről: szembe találkozott egy Legénnyel. Megszédülvén ez, a' testi kívánságnak fel-lobbant tüzétől, ragadja a' Menyetskét, 's erőszakot tesz rajta. Hogy ki ne tudódjon gonofsága, elő rántja a' nálla lévő kést, 's egész a' mellyje-tsontjáig fel-hasította az Asszonyt, 's ott hagyta nyomorúltat a' maga vérében fe-

fetrengve. Fülökbe hatván a' nyögés, némely ott el-menőknek, fel-keresték a' szerentsétlen Menyetskét, ki is rebegő szókkal elő beszéllte a' maga szerentsétlenségét. A' gyilkos csak hamar el-fogatott, 's az *Egri* tömlőtzebe vitetett, a' hol várja már most, érdemlett rettegések között, az Igazság által reája ki-mondandó szententziát. — Ezen rettenetes példa, újj indító okúl szolgálhat a' Nevelőknek, melly igen rajta kelylyen nékiek lenni, hogy gondviselések alá bizott nevendékjeiket ideje-korán megtanítsák a' leg-nagyobb 's leg-szükségesebb mesterségre, melly áll az indulatokon való uralkodásban.

Léváról (Bárs Vármegyéből), Júliusnak 17-dik napján.

„Ma érkeze Városunkba Gróf *Balassa Ferentz* ő Excell. ja, kit az *Illyriai* Kántzelláriusságból, nyugodalomra bocsátott ő Felsége, 12 ezer forint éltendei fizetéssel. Ebéd után, tovább fog innen utazni ő Exc. ja, a' jószágába, melly *Nógrád Vármegyében* vagon.“

Nagy-Károlyból, Júliusnak 8-dikán.

„Igen hibás tudósítást kéntelenítettünk íttén olvasni közelébb, egy nyomtatott Levélből, hogy t. i. *Betski István* Úr, az idevaló Piáristák' Kollégyiomának lett volna Syndikussává. Nem tudta sem a' Történet' Felírója, sem annak közönséges Ki-hírdetője, hogy a' Piáristák magok viselnek gondot a' magok' pénzekre: nem úgy, mint a' Szent

Fe.

Ferentz' Szerzetebéli Atyák, a' kik, nem bánhatván magok a' pénzel, érdemes Világi Férjfiakra szokták azt bizni, kiket Syndikusoknak neveznek. *Betski* Ur is, a' szomszédságunkban lakozó *Kaplonyi* Franciskánusoknak leve Syndikussává.

Posonyból, Július' 16-dikán.

A' napokban érkeze hozzánk, a' Fels. Helytartó Tanátsnak, Jún. 22-dikén költt. rendelése, mellynek ereje szerént, nem *Pétsett*, hanem *Karlovitzbán* fog tartatni a' Konkursus (tudományi vetélkedés), az ott fel-állítandó *Normale Gymnasiumra* nézve, mellyről a' *Magyar Hirmondónak* 71-dik lapján vala emlékezet. A' Kérdők, vagy Visgálók lesznek: az *Újvidéki* Prefektus, a' maga két Mestereivel együtt. — A' *Fétsi* Akademiában, fog egy Konkursus tartatni tsak ugyan a' jövő Sept. 13-dikán, a' *Győri* Gymnásiumbéli első Grammatika Klasszis' Tanító-székének bé-ültetése végett. — Az ide való Akademiában is lessz Sept. 14-dikén kettős Konkursus, a' *Budai*, és *Körmözt-Bányai* Gymnásiumokbéli első Grammatika Klasszisokra nézve. — A' *Nagy-Bányai* Gymnásiumba; úgy neveztetett Első Humanitás-Professzora kívántatik. E' végett, Sept. 28-dikán a' *Nagyváradi* Akademiában fog tartatni Konkursus.

Kotyim Vára' megyéjéből, következő foglalatú Levél indíttatott hozzánk ezen hónapnak 7-dikén;

„A'

„A' *Kotyimi Rója*, vagy is *Disztriktus*, melly név alatt értetik, *Móldva Ország*nak, *Bukovina*, *Gallitzia*, és *Lengyel Ország* közzé bé nyúló része, még mind ekkoráig *Magyar Király* ő Felsége' birtokában vagyon. — Júniusnak közepe táján ugyan kívánta valamár vístza ezen földjét a' *Porta*, három Fő Bízatosai által; de még ez úttal nem tellyesedhete kívánsága. — Generál-Máajor Gróf *Canto*, t. i: a' *Rajának* mostani Kormányozója, azt felelte, hogy néki semmi parantsolatja nintsen az el-költözésre; hanem fogadta, hogy stafétát fog küldeni *Bétsbe*, 's meg-kérdezi, mi tévő légyen. Elis érkezett a' válasz *Bétsből*, ezen hónapnak 6-dikára; de koránt sem a' Törökök' innye szerént való. Mert ebben keménnyen parantsolatik, hogy *nem kell bé bótstani Török Uraimékat a' Rajába*. Ezen parantsolatnak ereje szerént, mindjárt ki is hajtottak azon 60 Törökök a' Rajából, kiket eleség-szerzés végett futtatott vólt széllyel egyy Aga, hogy t. i. az ide rendelt, és már útban is vólt 2000 Törökség egészen készre jöhetett vólna; egyszersmind ki-állott a' *Móldvai* szélekre, az itt fekvő Magyar Lovas Regimentje Fel. Királyunknak: hogy a' Törököknek bé-ütésektől meg-óltalmazhassa a' Tartományt. — — A' Törököknél nagyon uralkodik a' pestis; mellyre nézve, meg vagynak rakva körülöttünk a' szélek mindenütt kontumátz (tisztuló) házakkal. A' *Bujanói* szoros-járásnál lévőt magam is láttam. Többen vóltak benne két száz Kereskedőknél, kik mind-

mindnyájan *Török Országból* jöttek. Tíz napokat kellett nekik tölteni a' tiszuló házban. — *Mohilov-Raboji* nevezetü Városánál *Móldva Ország*nak (a' hová kísértettek vólt *Gen. Karajtzay* által, a' *Kotyimból* ki hajtott *Törökök*), 80 ezer Emberből álló *Török Sereg* fekszik, melly a' *Lengyel* és az *Oroszok* közt való verekedéseknek folyamatját tartja szemmel. — Ezen a' földön igen bőv termés vagyon; hanem a' sok esső miá döglenek a' méhek, mellyet vátig sajnálnak a' *Törökök*: mivel a' méz nekik igen kedves tsemegéjek. “

Gallitziából, Júniusnak 29-dikén költt Magyar Levél.

„Sokan irtak, el-híszem, azon nevezetes verekedésekről a' *Lengyeleknek*, és *Muzkáknak*, melly ezen hónapnak (Jún.) 18-dikán történt, *Zaszlau*, és *Polonné* között; de ez ellent nem áll, hogy én is ne közöllyem mind azon ütközetről, mind pedig annak következéseiről, 's más tárgyokról is azokat, mellyeket mindenképpen méltóknak találtam a' *Magyar Hirmondóba* való bé-iktatásra. — Több rendbéli hiteles tudósíttatásaim után irhatom, hogy nyóltz órákig taftott a' viadal Júniusnak 13-dikán, a' *Lengyel*, és *Muzka* Sereg között. Mintegy 4000 *Oroszok*, és 3000 *Lengyelek* estenek-el. Egy Barátom, a' ki éppen *Luđarban* vólt akkor, és így, igen közel a' hartz-mezejéhez, azt írja: hogy a' teménytelen ágyú-durrogások szinte meg-reszkettették a' földet, 's a' puskapor' füst-

füstje egész fellegeket vert. — Háromszor nyomták vissza a' Lengyelek az Oroszokat, és bizonyos, hogy még jobban is megvesztegetődtek volna a' Muszkák, ha *Brantzky* Ur (ki ez előtt a' Lengyel Korona alatt viselt vala Fő Vezérséget, most pedig Orosz Vezér' fővel, a' maga Hazája ellen hartzol) rendbe nem kezdte volna ismét szedni, el-széledett seregeit. Ezt látván t. i. a' már különben is igen meg-fáradtt Lengyelek, vissza húzták magokat egy nagy Falu mellé, mellyet már az előtt magok elégettek vólt; 's így lön vége az ezen napi véres tsatának.

Más nap, alig kezd vala még a' hajnal hasadni, a' midőn már ismét a' Muszkák' nyakokon vóltak a' Lengyelek; melly alkalmatossággal igen sokan estek-el a' Muszkák' Tisztjeik közzül. Maga a' vezérlő Orosz Generális *Markov*, 's Brigadéros *Orlov* Urak is el-fogattak volna bizonyosan, hanemha a' vízbe ugorván, úzás által szabadították volna meg magokat. — *Jó, ha úszni tud a' Katona.* — Egy lovas Vadász Orosz Regimentet, melly két ezer Emberből állott, szinte mind egy lábíg le-aprítottak a' Lengyelek. Meg is kell azt vallani, hogy nints olly derék Lovassága az Oroszoknak, mint a' Lengyeleknek. — De nagyon meg-tépődött a' Gyalogságok is az Oroszoknak, úgy hogy Orosz Fő Vezér *Kakovskynak*, ki is éppen azon a' napon Bált adott, 's még előre el-énekeltette a' *Te Deumot*, azt írta *Gen. Markov*, hogy ha hirtelen segítséget
nem

nem küld néki: rosszul fogja el-járni az ő vezérsége alatt való Nép a' kozák-tántzot. — Említett Barátomnak beszéllették magok az Orosz Tisztek, hogy a' Lengyel Gyalogság bámúlásra méltó állhatatossággal állotta-ki még a' leg-nagyobb ágyúzást is; és hogy átallyában alkalmas most a' Lengyel Nép, csak Generálissai's Tisztjei legyenek jók. — Igaz, hogy a' *mindennapjuk* is hibázik szegény Szomszédinknak.

Látván a' Muszkák, hogy *Ukrajnában* nem nagy lépéseket tehetnek, másféle fordítást akarnak tenni a' dolgon. Ugy szándékoznak t. i., hogy téli szállások *Varsóban* lehessen. Majd meg-válik, hogy' sül-el ez az erőszakos szándék. Nagy vérontások nélkül, bizonyosan nem. Ugy is sok vér festette eleitől fogva a' *Mazurok*' Földjét: hát most hogy' engedne egy könnyen a' Lengyel Nemzetnek leg-nagyobb része, a' midőn az új Konstituzióról vagyon szó, mellyhez ő, éppen azzal a' buzgósággal vieltetik; mint a' Király; az az, kélszek azért mind ketten életeket is fel-áldozni. — Júniusnak 19-dikén, Lengyel Generális *Kutyuszka*, el-fogta *Levander* Orosz Generálist. — Generál *Vilahorszky* is fogott egy Brigadérost, és két Májort. — A' pártos *Gr. Potolzhky*, a' kinek köszönik a' Lengyelek főképpen minden szerentséllenségeket, most *Tultsinban* tartózkodik, holott is olly kastéllya vagyon, hogy akármelley uralkodó Hertzeg is el-lakhatna benne. Minden nap bálokat ad, hogy avagy csak azok által is

en-

engesztelhesse valami módon a' Muzsikákat, kiknek olly ígéretet tett, hogy 40 ezer Lengyelt fog ki-állítani melléjük; 's azonban még eddig négy százat sem állított-ki. — Három száz Muzzka vagyona nálla, őrizeten.

Gallitziai kormányzó Generális, *Vurmzer* ő Excellentiája mellett lévő Adjutáns, Király Huszár Fő Hadnagy *Ettingshausen* Úr, *Varsóba* vitt közelébb némelly Irásokat, 's vissza jövén beszélette: mint vélekednek *Varsóban*, hogy t. i. a' jövő Septemberen túl nem fogna nyúlni a' hadakozás.

A' *Gallitziai* széleken feküdt Katonáinkhoz rendeltettek a' *Barkó* Ns Magyar Lovas Regimentjéből: *Mara*, 's *Kaplonyi* Kapitány; *Brunek*, 's *Szöke* Fő; és *Kis Al-Hadnagy* Urak, egy Svadron Lovassággal, kik is hólnapi napon fognak indulni minden sietéssel *Brody* Városába, a' hol lézzen stáziójok (állások), 's fogják kapni a' további parantsolatot, Brigadéros Generális *Otto* Urtól.

Lengyel Ország.

Jul. 11-dikén költt *Varsói* Levelek szerint, kéntelenítetett H. *Ponyatovszky* József, *Varkovitzénél* választott fekvő helyét is oda hagyni, és *Gallitzia* szélére, *Dubienka* nevű helységnél telepedni meg. Itt inkább ellent állhat (a' mint írják) az Oroszoknak: mivel egy felől *Gallitzia*; más felől pedig a' *Poleski* posványság, óltalmául fog szolgálni.

Litvá-

*Litvánidban, Grodnó Városáig nyomúl-
tak elő az Oroszok, 's az említett Várost
is (melly óltalom nélkül vólt) elfoglalták.
Erre nézve, kénytelen vólt Lengyel Generá-
lis Zabiello, magát Svislotzig vissza vonni.
— Az újj Konstitútzsiót ellenző, és Targo-
vitzban öszve szövetségzett Lengyeleknek ki-
nyilatkoztatások közönségessé tétetett nagy
pompával, Lithvánia fő Városában is Vilná-
ban.*

*Hát már tsak nem vállalkozik senki is,
a' ki szóllyon a' Lengyelek mellett?*

A' Porta, szemmel tartatja ugyan a'
Lengyelek' tusakodásaikat, (mint olvasánk
oda fellyebb is a' Chotyimi Levélből) de
tett e' már vagy egy szót mellettük; azt
még nem tudjuk. — A' Prussziai Király,
azt válaszolta a' Lengyel Királynak, hogy
meg esmérí ugyan ő magát, Lengyel Or-
szág' szövetségésének lenni, de ám a' szö-
vetség - kötés, előtte lett az újj Konstitúzió-
nak, melly az ő (t. i. a' Prussziai Király)
tudása, és meg egyezése nélkül, sőt gya-
kori ellenzései után állittatott fel Lengyel
Országban. Ha tehát a' Lengyel Király,
továbbra is meg - marad még előbbeni gon-
dolatiban: úgy ő Prussziai Felsőge, nem se-
gíthet Lengyel Országon. — A' Nagy Bri-
tanniai Udvarról írják, hogy meg szállalt
vólna a' Lengyelek mellett, jelentvén az
Orosz Tsászárnénak, hogy ő éppen nem néz-
heti - el bé - húnnytt szemmel, hogy egy
ollyatén Polgári alkotvány le - rontassék,
mellyet egy Nemzet, a' maga Királyaival
meg-

meg - egyezőleg állított fel maga között, nem csak köz szabad akarattal; hanem egyfzersmind úgy is, hogy az által semmi más Státusnak helyes jussait meg nem sértette.

Elegyes Tudósítások.

A' *Bétsi*, és *Berlini* Udvarok, megszólították a' *Dániai* Udvar, hogy egyezsitené ő is a' maga erejét az övékkel, *Frantzia Ország'* zavaros, és más Országoknak is ártalmas állapotjának, olly móddal való meg - változtatására, a' mint maga a' *Frantzia Király*, és a' *Frantzia Nemzetnek* törvényes Képviselei is meg fognak abban egyezni: de a' *Dániai Király*, sok okokat hordott fel maga mentségére, miért hogy ő, mint *Dániai Király*, nem kaptsolhatja magát már most egybe, a' *Magyar*, és *Prussziai Királyokkal*, mincutánna el - kezdődött a' *Frantziákkal* való Had; hanem a' mi, a' *Német Birodalomnak* óltalmazására kivántató segítség - adásból ő reája is fog esni, mint *Német Birodalom'* Tagjára, azt, igen is fogja tellyesíteni. — Ugyan erre kötelezték magokat köz akarattal a' *Frantóniai Kerület'* Rendjei is. — A' *Sváb Kerület*, három annyi segítség - adásra ajánlotta magát, mint a' mennyi rend szerént esne reája. — A' *Nassau-Weilburgi* Hertzeg, 8000 köből életet ajánlott ingyen a' *Prusszus Seregnek*, melly a' *Frantziák* ellen indúlt. — A' *Sváb Kerületben* pedig egy Nemes Kánton, 6500 köblöt a' *Ts. 's Kir. Seregeknek*.

Ka-

Katonai Promótziók.

Generál-Májor *Koburg Lajos* ő Hertzegsége, lett az Uhlánus Regiment' Tulajdonossává; Gen. Májor *Davidovits* ő Nagysága pedig nyerte az eddig *Orosz* nevet viselt Magyar gyalog Regimentet.

A' Szent ^{*}Lutzai ^{*}új szállóknak ^{*}eredetek, 's szaporodások, azon törvényekkel együtt, mellyekkel ^{*}virágzásokat ^{*}eszközlí ^{*}IV. Ferdinánd a' két ^{*}Szitziliali Országok' Királya. — Irta maga ő Felső ^{*}Olafz nyelven ^{*}Nápolyban 1789, Németre fordított ^{*}Bétsben 1791, Magyarra ^{*}Palotán ^{*}Hrabovszky György ^{*}Evangy. ^{*}Predikátor által. ^{*}Veszprémben ^{*}nyomtattatott ^{*}Streibig ^{*}József ^{*}betűivel 1792, 8 árkus ^{*}nagy ^{*}nyoltzad ^{*}rétb. 24 kr. ^{*}Találtatik.

Bétsben: Stáhel, és Kilián Könyváros Urak boltjában. Debretzenben: T. T. Sátor János Urnál. Dömölkön; Fő T. Superint. Hrabovszky Sámuel édes Atyámnál. K. Egerszegen: Gayer János Urnál. Fejérvárott: Lang Agoston Könyvkötő Urnál. Füreden: N. Fejér János kalmár Ur. sátorában. Györöt: Müller Ferentz Könyvkötő Urnál. Halason: T. T. Tormási Pred. Urnál. Kassán: T. T. Mihálzi Kováts István Pred. Urnál. Ketskeméten: T. T. Nagy Pál Pre. Urnál. R. Komáromban: Wéber Simon Könyváros Ur boltjában. Közegen: Tek. Vitnyédi József Urnál. Sz. Lörintzen: F. Semir Nagy István Urnál. Orosházan: T. T. Simonides Senior Urnál. Pápán T. T. Szahonyi Con-Senior Urnál. Pesten Stáhel és Kilián Könyvárros Urak' boltjában. Pétszett Tifz. Lethenyei Plébános Urnál. Posonyban Véber Simon Könyváros Urnak boltjában. Sopronyban Németi Mihály Könyvkötő Urnál. Szombathelyen Simonyi Mihály Kalmár Urnál. Vátzon T. T. Török István Predikátor Urnál. Veszprémben Ns Fejér János Urnál, a' kiknek szokás szerént tizre egy adódik.

(*Fél árkus Tóldalékkal*)

T Ó L D A L É K.

A' *Magyar Hírmondónak*, Július' 24-dik napján, 1792-ben költt árkusához.

Erszényházy Pál.

és

Gyomórdi Kis - Asszony.

Az az:

A' Kávénak, és Nádméznek Drúgasága.

Irtá a' Nyájas Músa' Szerzője, *Nagy János Szanyi Plébános*, és *T. N. Soprony-Vármegye' Tábla-Birája*, 1792-dik Esztendőben Április' elein.

Bóltosomhoz küldvén minap egy levelet, Szépen kértem, küld'ne kávét és nádmézet; Küldött hat font kávét, 's egy nádméz-süveget, 'S el-hültem, hogy láttam rajta gyász-billyeget.

Fekete papiros vólt a' borítékja, És nem kék, mint eddig külső tartalékja; Tsudáltam, hogy gyászra mutat e' portéka, 'S nem tudtam fel-érni, mi légyen az oka?

Madzag közzé tette *Kontó-tzéduláját*, A' mellyben jelenté annak nagyobb árrát, Említi *Domokos' Szigetjének* kárát, Hogy' 's miképpen ronták-el a' *Fabrikáját*.

Hozzá tette, hogy ha még tovább is inni Akarnék én kávét, és nádmézzel élni, Most lenne ideje, most k'ék meg-szerezni, Mert pénzen se lehet ezentúl meg-venni.

I

Ért.

Értvén ezt *Erszényem*, vigadni látzatott;
De bezzeg a' *Gyomrom* úgy fel-háborodott,
Hogy tsak nem *Erszényem*' üstökébe kapott,
Változott színében, 's szinte alétozott.

Keményebb értz a' pénz, azért férjfi képbén
Erszényházi Pálnak Uri Személyében
Jelen-meg a' perre, ki fősvénységében
Nagyon meg-kíméli a' pénzt erszénnyében.

A' *Gyomor* mivelhogy puhább természettel
Bír, 's él Kisasszonyi lágyabb készülettel,
Gyomordi Kisasszony lessz, 's e' nevezettel
Folytattya a' perét *Módi*-betsülettel.

Ha szólhat ló 's szamár a' Nagy Poétáknál,
Szóllanak fazakok a' Bólts *Ezópusnál*:

Mért nem az *Erszény* is? mért szót a'
Gyomornál

Nem lehet keresni, mint egy *Kis-Asszonynál*?

Néma mind a' kettő, de van még is nyelvek,
Van időhöz szabott bólts, nyájas belzédjek;
Állyanak hát elő a' peres Személyek,
'S lássuk, mire megy -ki az ő versengések.

Beszélgetés.

A' Gyomordi Kis-Asszony.

Ha igaz (*Erszénykém!*) a' mit a' hír hozott,
Hogy drágább a' nád-méz; 's ez, onnét
származott,

Hogy a' Szeretsenyek' keze kárt okozott,
'S nádméz' műhelyében Vad Ember oľztozott:
Még van a' bóltokban nádméz, addig vegyünk!
Hogy kávé-italban kárt mi ne szenvedgyünk,
Előre nádmézből *proviziót* tegyünk,
'S egyszerre leg-alább hűsz mázsát szerezzünk.

Erszényházi Pál.

Hohó Néne! hátrább, 's lassabban ezekkel,
Nem jó számot kezdesz vetni te Egekkel!

Meg

Meg kell elégedned izent rendelésekkel,
A' torkosság eránt tett bölts végzésekkel.

Inkább hálát adhatsz a' Nagy Isteneknek,
Hogy olly ürülése nem lessz Erfzényeknek!
Jó hogy fel-ment árra, mert sok szegényeknek
Nagy hasznára lessz ez, 's számos özvegyeknek!

Úgy ittátok már sok időtől a' kávéét,
Mint a' szomjús ökor a' posványnak vizét,
Semmit nem kémélvén a' nad' drága mézét,
Ürítvén naponként ezért az erfzénykét.

Annyi kávéét főztek meg-hitt Szoba-l'ányok,
Hogy bőven bé-érték nem tsak önnön magok,
Hanem ittak abból még más két Inasok,
Kávé-házba jártak sok helyen Kotsisok.

Láttam, hol a' Dajka, a' Dáma' magzatját;
Maga pedig ölben, törpe kis kutyáját
Kávéval kínálta, 's ha ez, az ortzáját
Nyalta, nem kímélte tőle a' tzukorját.

Senki közzületek eszébe nem vette,
Mennyi ezer Ember vérét ki-öntötte,
Mikor e' nád-termő teleket szerezte,
Mind a' *Frantz*, mind pedig *Anglusnak* Nemzete.

Most bünteti az Eg nagy prédálástokat!
Sok vér után hízó rút nyalánkságtokat!
Más szűkebb kaptára húzván gyomrotokat,
Kávés ibrikekből álló konyhátokat.

A' Gyomordi Kis - Asszony.

Erfzényházi Pálból az egy fősvénység szól,
Ki nékem e' pontban éppen nem parantsol;
A' Szeretsenyekről bár mit írjon a' toll,
Bé-vett szokásomból engemet ki nem tol.

Természetté vált már én bennem ez ital,
A' ki hozzá szoktam, mikor még fiatal
Vóltam, 's már akkor is vettük azt több fontal
'S nem kóstoló-képpen, két vagy három lattal.

Én,

Én, ha tejes kávé t reggel nem ihatom,
Már az egész napot csak ollyannak tartom,
A' mellyen fejemnek fájását várhatom,
Alétozik gyomrom, azért nem hagyhatom.

Erfszényházi Pál.

A' Gyermekek is hozzá szokott a' két tsötshöz,
Edes téjt eresztő Anyai emlöhöz,
Még is torkosságát Anyya csak időhöz
Méri, és azután nem hajúl bötsöhöz.

Szab'd te is időhöz magad' kedves Néném!
Mert egy szokást mással (én csak úgy itélném)
El lehet tserélni! O bár el is érném
Azt az időt, hogy ezt tőled reménylhetném!
'S mért nem reménylhetném, Néne! egy
szó mint száz!

Nem ád erre több pénzt a' szükülttErfszényház!
Azért torkosságod hasztalanúl tsatáz,
Mert fel-tett szándékból engem' ki nem kurdáz.

Még annyiba nem telt e' merő nyalánkság,
Bátor soha sem vólt háznál szaporaság,
Költhetett rá mit azt, félre tett gazdaság.
De illy árron venni, lenne balgatagság.

Gyomordi Kis - Asszony.

Sőt ezért nem venni, lenne sültt parafztság!
Mert ha származna is ebből kis adósság,
El kell nyelni e' kárt, mivel más Uraság
Meg-szólhatna ezért, 's lenne ez tsunyaaság.

Erfszényházi Pál.

Más Uraságok is így élnek ezentúl,
A' szilva-pálinkát meg-veszik hordóstúl,
Azt, 's falat kenyeret szelve, tányérostúl
Az asztalra rakják, 's nem tartanak szótúl.

Gyomordi Kis - Asszony.

Hát ha Kis-Asszonyok, 's Dámák látogatnak?
Szilva-pálinkából azok nem ihatnak!

Tu-

Tudod, hogy a' kávé-t tartják nagy módinak.
Kávé-t nem ihatván, nyelveken hordoznak.

Erfzényházi Pál.

Kis-Affzonyok, 's Dámák otthon maradjanak
Reggelenként házról házra rē járjanak.

Menjenek Templomba, fonnyanak, varjanak,
Magokéból otthon egyenek, igyanak.

Déllyest pedig szolgálly nékik friss gyümöltsel
Mikor ideje lessz, meggygel, tseresnyével,
Télen aszaltt szilvát meg-hintve köménnyel,
Vagy baratzkot tégy fel Sopronyi körtvélyyel.

Tsak addig szólnak - meg a' kényesebb
nyelvek,

Még a' drága italt gyōzi az erfzénnyek;
De majd ha nádmézet pénzen sem vehetnek,
A' kávéra akkor azok se dühödnek.

Gyomordi Kis - Affzony.

Mikor lessz ez Pali? hát a' kávé-házak
Gondolod é ezért hogy el-pufztúllyanak?
Nagy kárára lenne ez a' Publikumnak,
'S a' nagy Arendások rá mit mondanának?

Erfzényházi Pál. (ban,

Most vóltam én *Bétsben* egy nagy kávé-ház-
Ékesen ki-irott fényes palotában.

Visgálván, mi légyen most ott a' szokásban,
Kávénak, nádméznek nagy drágaságában.

Egy szomorú képű Sógor ott sétálván,
Requiemet mondott sohajtva dalolván,
Kávétól, nádméztől végképpen bútsúzván,
Katzaj közt neveltük, énekét halgatván.

A Dieu (éneklé) *Coffé und Rozóli,*

A Dieu Aquadoro, à Dieu Fragoli,

A Dieu Persico, nints módom fizetni,

Édes tsemegéktől bútsút kell már venni!

Si-

Siratta a' nádméz-termő Szigeteket!
 Jajgatta el-rontott drága műhelyeket!
 Atkozta bujában a' Szeretsenyeket,
 Bújtatván beléjek ezer ördögöket.

Énekét végezvén, a' Gazdát szólíttya,
 Kéri, reménykedik, esedez, nógattya,
 Hogy ha előbbeni árrán nem adhattya
 A' kávé, de a' tört leg-alább meg-adgya.

Meg lehet (felel az) 's ím' az asztalkákat
 Gyászos borítékkal bé-vonván, sunkákat
 Rak reájok füstös jó vastag hurkákat,
 Ezek mellé tévén vajas szarvaskákat.

Ibrik, 's tsézfék helyett, tserép tányérokat,
 Kis kanálka helyett, késeket, villákat,
 A' rozsólis-pohár helyett, poharakat
 Rakatott asztalra, 's boros palatzkokat.

Látván ezt az oda sereglett Vendégek,
 Vélem együtt sunkák mellé le-ülének,
 Szarbelládi kolbászt, 's frisset is evének,
 Ki veres, ki fejér borból hörpentének.

Itt láttam jó Néne! hogy kávé paloták
 Módit változtatván, lettek latzi-konyhák,
 'S a' mi Dámáink is ha eztet meg-tudják,
 A' meg-drágúlt italt, tudom, farba rugják.

Ezen új módinak te légy itt kezdője,
 A' kávé-italnak okos meg-vetője,
 Azontúl lesz nem egy, példád' követője;
 Ezt, 's nem mást javasol erfényed' őrzője.

Gyomordi Kis-Afzony.

Inkább szegény leszek, tsak reggel ihassam!
 Mert bizony meg-sénli hozzá szokott hasam,
 Nem lehet kívánni, hogy azt el-hagyhassam
 Egyszerre, bár tőle lassan el-szokhassam!

Fogadom, hogy reggel egy tsézfével iszom,
 A' kávé szemenként magam ki-olvasom,

Kis-

Kissebb darabokra nádmézem' vagdalom,
És mivel illy drága, jobban gazdálkodom.

Erszényházi Pál.

Annyi mint az, ha ezt erőssen ígéred,
'S a' kávé-italban magad' mérsékeled,
Ideig óráig tellyen benne kedved,
Tudom, hogy nem soká kopik benne inyed.

Mert olly drága lészén kiváltkép' a' nádméz
A' mellynek műhelyét el-rontá a' vad' kéz,
Hogy három forintot tsináló kongó réz
Egy fontot sem vesz - meg, szemembe tsak
úgy nézz.

Sőt ha *Jamaikát*, Anglusok' Szigetjét,
A' nádmézet öntő, 's munkáló műhelyét
Víjja a' Szeretseny, a' mint hozzák hírét,
Végy, 's vesz nem sokára attól végső Válét.

Jobb lenne előre ízedet, és szádat
Mézes borsos borhoz szoktatni gyomrodát;
Nádméz helyett mézre fordítsd a' gondodat,
Szaporítván kertben a' méhi kasodat.

Szokj' hozzá! 's úgy nézzél a' pergeltt
kávéra,

Mint a' gyepen el-szórtt rútketske bogyóra,
Mefzes könek tartsad, ha talán tzukorra
Asítózna a' szád, 's vess lakatot arra.

Kávétól el-szokván, meg-marad sok pénzed!
'S a' Borbély se vágja meg annyiszor ered';
Mert e' Török abrak el-fogyván, a' véred
Nem hevül annyira, 's jobb lellz egészséged.

J e l e n t é s e k.

Konstántzinápolyban mulató Bátor Herbert
Tsárfári és Királyi Követ azt a' jelentést küldötte
a' Bétsi Status Kantzelláriára, hogy a' Konstántzi-
nápolyba Bérsből járandó Pofák eránt meg tétettek
már a' készületek. Juliusnak 17-dik napján el is
kezdte futni útját a' Posta, Budán, Zimouon (Sem-
lin)

lin) Nandorfejeváron, és Niszán keresztül Kon-
stántinápolyba.

A' múlt esztendőben el temettetett Báró Hagen,
a' Rom. Birodalombéli Császárság Elölülőjének Könyv-
tárja, Augustusnak 20-dik napján fog Bétsben kó-
tyavetye által el - adattatni. A' válogatott Könyvek
Laisroma ingyen osztogattatik Binz Könyvárosnál,
a' Sz. István Temploma erányában.

Az itt következő újj könyvek, találtattnak Bu-
dán, és Pesten:

Jos. Rozgonyi in Gymnas. Losontzensi P. P.
Dubia de Initiis transcendentalis Idealismi Kantiani.
Ad Viros clarissimos Jacob et Reinhold. Pestini Ty-
pis Mat. Trattner 1792. Nagy 8-ad rétb. 152 old.

Extractus Legum de Statu Ecclesiastico Catho-
lico in Regno Hungariae Latarum 1792. Nagy 8.ad
rétb. 213 old. az ára 30 kr.

Az Igazság ki - szolgáltatásának és a' Feleba-
ráti Szeretetek jutalma. Irta a' Hannriásnak Szer-
zője. Frantziából fordította egy M**. Nyomtatás
alá bocsátatott az 1790-dikben tartatott Ország' Gyü-
lése alkalmatosságával 1791. Kis 8-ad rétb. 442 old.

Mátyás Király, vagy a' Nép Szeretete, Jám-
bor Fejedelmek jutalma. Nemzeti érzékeny Játék.
Három felvonásban. Azon alkalmatosságra, midőn
Ferencz, Buda Várában Junius 6-dik napján 1792
eszt. Magyar Királya Koronáztatott. Szerzette a'
História szerint Szent Jóbi Szabó László. Bu-
dán Landerer Katalin Özvegy, 's örökösi költséggé-
vel és betőivel 1792. Kis 8-ad rétb. 120 old.

Patikai Lakátsnak egy meg - lett, próbált és
okos szántó vető Embernek Oktatásai a' Lovaknak,
Izarvas Marháknak, Juhoknak és Sertéseknek Be-
tegségeiről, 's azoknak Gyógyításáról. A' szükség-
ben segítő Könyv' Olvasóinak. pesten és Budán
Weingand János Mihály Könyvárosnál 1792. Nagy
8-ad rétb. 197 old.

